

Семенко Світлана

кандидатка філологічних наук,
професорка кафедри журналістики
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

СПЕЦИФІКА РЕДАКЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПОВІТОВОГО ВИДАННЯ «ГАЗЕТА ГАДЯЦЬКОГО ЗЕМСТВА» У ДОБУ УНР

Ключові події української історії завжди знаходили відгук у публіцистиці Олени Пчілки. Не стала винятком і бурхлива доба першої Української революції., що підтверджують численні публікації у 1917-1918 рр. Олени Пчілки на сторінках «Газети Гадяцького земства».

Генеральною в газеті для редакторки була тема розвою українського руху, політичного і культурного відродження України доби Центральної Ради. Так, у статті «Український національний скарб» Олена Пчілка досить точно й образно передає настрій, який панував у той час: «Україна прокинулася, українці приходять до національної свідомості, не всі – сього не можна сказати – багато ще єсть рабства, що зосталося внаслідок вікового рабського життя. Ми не хочемо дурити себе тією думкою, що всі українці стали свідомими синами своєї батьківщини. Однак і тому правда, що вільна думка, гаряче національне почуття – шириться, вже й поширилось, так швидко, так могутньо, як того не можна було й сподіватися! За такий недовгий час, від початку визволення, від тієї пори, як зломилася крига, що сковувала наше життя, подивіться, яким великим потоком ринуло на Україну почуття національної свідомості! Такого руху не сподівалися ні вороги, ні друзі українства» [6, с. 2]. Авторка статті з гордістю відзначає, що на зміну поодиноким українським гурткам

прийшли великі українські товариства й спілки вчителів, студентів, військових. Олена Пчілка закликає земляків до створення українського грошового фонду – «українського національного скарбу», кошти якого пішли б на розбудову національної школи, видання книг, на економічно-господарчі справи, створення банків, оскільки «велика сім'я українська, «сім'я вільна, нова», що пам'ятає заповіт Шевченків, що збирається з усіх кутків під українську національну корогв, повинна знаходити скарби і духовні, і грошові, для великих потреб своїх» [6, с. 2].

На шпальтах часопису редакторкою було надруковано всі Універсали Центральної Ради, стенограми найважливіших засідань Українського уряду, Військового Генерального комітету тощо. Так, у замітці-роздумі «Урочиста хвилина», Олена Пчілка з притаманною їй розважливістю пише про той загальний резонанс, який викликав Універсал Центральної Ради: «Як буде побачим, а тим часом Універсал Ради, ухвалений і так святочно привітний на великому Зборі військовому українського війська, єсть документ великої ваги; від сієї бо хвилини наш тим часом найвищий уряд – Центральна Рада Українська – вже рішучо відірвався від берега цупкої залежності від старшого брата Петербурга і пустився уплинь до другого берега – будування свого незалежного життя» [2, с. 1].

Неодноразово Олена Пчілка чи в редакційних, чи в автентичних статтях висловлювала критичний погляд на окремі рішення, прийняті Центральною Радою («Нове становище Української Центральної Ради», «Синиця», «Нова українська влада», «Ждемо» та ін.). Чи не найбільшій критиці було піддано нею угоду між Центральною Радою та російським Тимчасовим урядом. Редакторка винесла чіткий вердикт цій угоді: «...залежність від петербурзького уряду ніякої щирої волі не дасть...моральна сила Центральної Ради значила більше, ніж така «дарована автономія» [2, с.3].

У статті «Нове становище Центральної ради» Олена Пчілка засуджує діячів української влади за відсутність у них твердості у справі відстоювання національних ідеалів, за вияв політичного конформізму, які, на її переконання, не сприяли створенню незалежної української держави. Вона констатує: діячі Центральної Ради не втримали того високого рівня народної довіри, який у них був до цієї угоди.

Відверто формулює О. П. Косач і сою позицію у ставленні до більшовицької ідеології, яку, в одній із редакційних статей, називає «чорною хмарою». Журналістка газети була переконана, що встановлення більшовицької влади принесе на Україну тільки насильство та безправ'я, оскільки Рада Народних комісарів рішуче налаштована проти української автономії: «Настрій у самому Советі народних комісарів не дуже-то «мирний». Говорячи про те, що треба неодмінно «роздавити» Каледіна, Троїцький додає, що для цього не треба спинятись перед зачепленням України – приходиться порушити нейтралітет, стороннє становище» [7, с. 1].

Однією з актуальних проблем, яка систематично висвітлювалася у публіцистичних виступах редакторки на сторінках газети, було створення в нових політичних умовах мережі сільських і повітових осередків «Просвіт». Так, Олена Пчілка, яка була головою Гадяцького Товариства, із запалом закликає своїх земляків стати до роботи в «Просвіті»: «Настав час будувати своє життя на нових підвалинах, на ґрунті права і свободи. І Мати-Україна жде своїх синів на цю будівлю. Скоріше ж до праці, до святої праці, щоб Мати усміхнулась, «заплакана мати», побачила своїх синів-соколів – бадьорих, умілих майстрів свого щастя! Товариство «Просвіта» засноване з цією метою, прохає братів-українців прилучатись до Товариства для великої праці – підготовки ґрунту, на котрому повинна будуватися хата нашого життя» [3, с. 2]. У пізнішій за часом

статті «Просвіти» у нас» публіцистка, аналізуючи зроблене осередками товариства у Гадяцькому повіті за 1917, дає досить точну оцінку значенню просвітянських осередків для утвердження української ідеї серед селянства: «Завдяки «Просвіті» люде з тих безсловесних «хахлів» стають українцями, хотять шанувати своє слово, ... хотять у своїй «Просвіті», у тому гнізді українства на селі, в якомусь навіть хуторі, читати свою українську книжку й часопись, вряжають свої театральні дійствай співи, а се ж так багато-багато значить для нас, помосковлених, покалічених!» [4, с. 3].

Однією з найболючіших проблем, які стояли на перешкоді розвою національній ідеї, на думку Олени Пчілки, була відсутність патріотичного виховання в родині. Так, у статті «Українська сім'я» вона з болем писала, що в українській родині діти рідко говорять рідною мовою, не створено в сім'ях повноцінних зібрань національної дитячої літератури, а найболючіше є те, що «не почуєш од нашої дитини, щоб вона себе вважала, із дитячим пристрастям, українцем чи українкою. Нічого того нема!» [5, с. 3]. Проте закінчується стаття оптимістичним прогнозом: в сучасну добу відродження українства, коли пожвавився національний рух серед жіноцтва, є надія на виховання дітей в дусі національної свідомості.

Не оминає редакторка й такої дражливої проблеми як-то: реакція російського інтелігенції та проросійських видань на державотворчу діяльність Центральної Ради, український рух. Олена Пчілка засуджує антиукраїнську політику таких видань як: «Новоевремя», «Русское Слово», «Речь», «Биржевые ведомости», «Киевлянинъ», які не могли без глузування і злості висвітлювати тогочасне українське національне відродження.

Отже, будучи редакторкою повітового видання «Газети Гадяцького земства» в бурхливу добу УНР, Олена Пчілка у своїй діяльності неухильної державницької позиції. Ретельний добір

матеріалу в газеті пробуджував у земляків-гадячан почуття національної свідомості. Редакторська діяльність Олени Пчілки в аналізований період є зразком громадянської і журналістської мужності, поваги до своєї читацької аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА:

1. О. П. «Синиця» // *Газета Гадяцького земства*, 1917. №83. С.2–3.
2. О.П. Урочиста хвилина // *Газета Гадяцького земства*, 1917. №65. С.1.
3. Пчілка Олена Від гадяцької «Просвіти» // *Газета Гадяцького земства*. 1917. №52. С.3.
4. Пчілка Олена «Просвіти» у нас»// *Газета Гадяцького земства*. 1917. №61. С.3.
5. Пчілка Олена Українська сім'я // *Газета Гадяцького земства*.1917. №55. С.3-4.
6. Пчілка Олена Український національний скарб// *Газета Гадяцького земства*.1917. №52. С.2.
7. Редакція Чорні хмари // *Газета Гадяцького земства*.1917. №116. С.1.